

Francesc Massip rescata el teatre català anterior al 1800, tot emfasitzant el relleu de la tradició popular i el daltabaix que va suposar perdre la independència

Salvats pels Pastorets

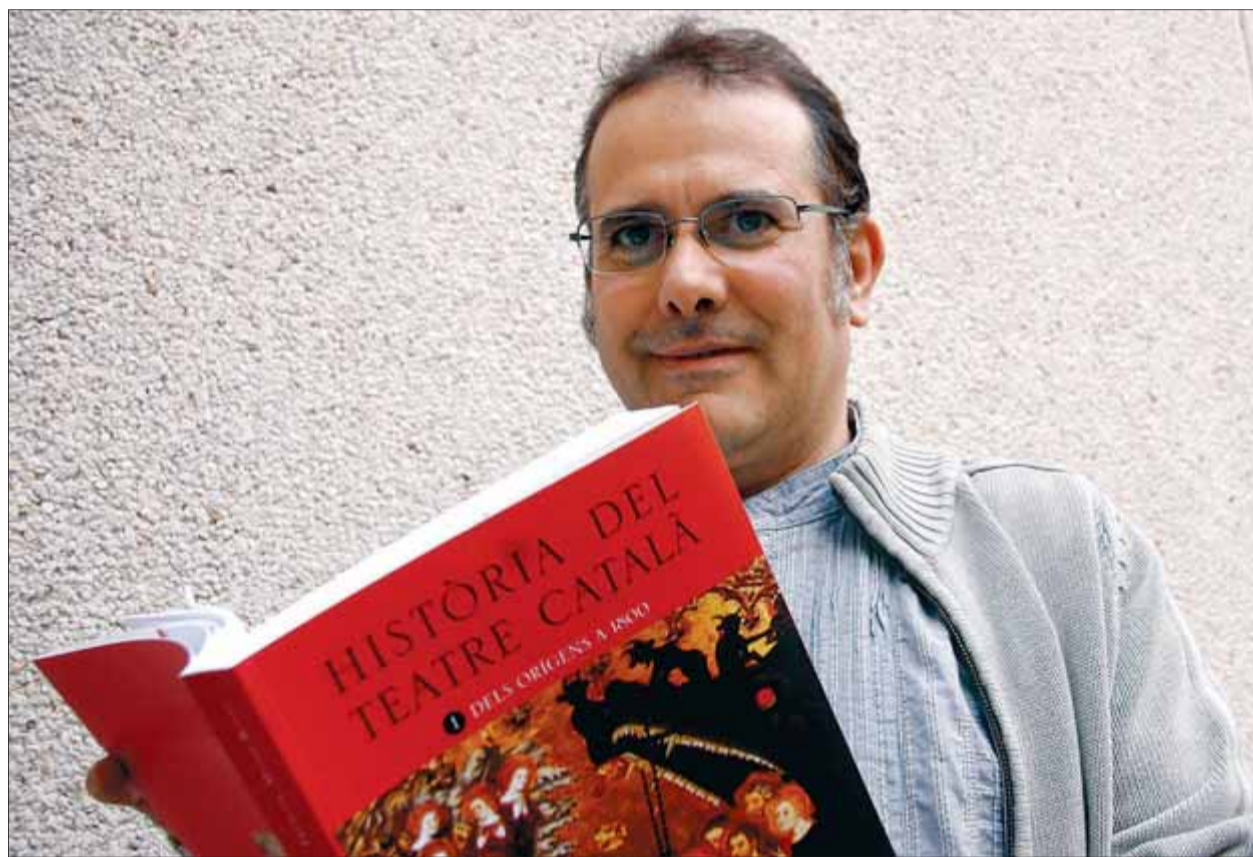
Andreu Gomila
BARCELONA

“Som un país molt desgraciat”, diu Francesc Massip, un dels pocs, dels molt pocs, en aquest país que coneixen el teatre català anterior al 1800. Sembla com si la tradició, deixant de banda les representacions populars, no existís. Però Massip, crític i professor de teatre, ha decidit injectar una mica de coneixement i comença la seva *Història del teatre català* (Arola Editors) amb un primer volum que va dels orígens (l'era precristiana) fins al segle XVIII. Deixa clar, d'entrada, que, sense la dramaturgia popular, avui dia no hi hauria ni bons actors ni públic, a Catalunya.

Massip no parla dels textos, sinó dels espectacles. I n'hi ha tanta, de tradició, que, com a la resta de les arts, s'atreveix a dir que la millor època va ser l'Edat Mitjana, quan la Corona d'Aragó era un Estat independent i tenia una economia forta. De fet, segons apunta un dels crítics de referència de l'AVUI, “el teatre entra a la península Ibèrica a través dels territoris de parla catalana”.

També com a la resta de les arts, “quan la Corona d'Aragó queda decapitada, la cosa decandeix, amb l'afegit que l'època coincideix amb el Segle d'Or espanyol”. Massip, no obstant, deixa clar que els Tirso de Molina, Calderón de la Barca, etc. no s'entendrien sense el teatre català de l'Edat Mitjana.

“La comèdia barroca neix a València”, assenyala, tot recordant que Lope de Vega

Francesc Massip rescata l'obra del menorquí Joan Ramis (a dalt) i la importància del teatre valencià per a autors com Lope de Vega (a baix) ■ JORDI GARCIA / ARXIU

“va anar a aprendre teatre a València, que va ser la capital cultural de la Península durant el segle XV”. Massip, com Joan Oliver, assegura que Espanya “ens va robar el Segle d'Or”. Després d'un

“La comèdia barroca neix a València”, assenyala el professor i crític de teatre

Ausiàs March, un Jaume Roig o un Joanot Martorell, el més normal del món hauria estat trobar-nos amb un Shakespeare, un Lope o un Racine catalans. Però no va ser així.

El cas Ramis

La Decadència va portar els autors del país a apostar pel castellà, però això no va impedir que d'aquella època fosca en sobrevisquessin alguns autors, que establirien una certa “continuïtat” entre l'esplendorosa era medieval i el reviscolament produït a partir de mitjans del segle XIX.

Massip rescata dos autors: Francesc Fontanella i, sobretot, el menorquí Joan Ramis i Ramis, que va escriure en català mentre l'illa estava sota dominació britànica. “Quan Menorca va quedar sota la bota borbònica [1782], Ramis es passa al castellà”, s'exclama el crític.

Si el teatre català va esclatar amb la Renaixença, és, segons Massip, gràcies al teatre popular. Això explica que hi hagi tanta afició a l'espectacle al nostre país. “Potser no tindríem tants bons actors, ni estaríem acostumats a veure teatre

en català sense la presència continuada en el temps de les Passions, els entremesos, els Pastorets, etc.”, diu el president de la Societat Internacional per a l'Estudi del Teatre Medieval.

Encara avui, tanmateix, són pocs els que saben res de les arts escèniques anteriors al 1800. Per què? En primer lloc, apunta Massip, perquè “tradicionalment s'ha estudiat la història dels textos teatrals, que no són el teatre, sinó literatura”. I, finalment, perquè s'han conservat pocs escrits.

A tot això cal afegir-hi el trencament que produeix

la dictadura franquista. “La manca de continuïtat fa que la gent del teatre tingui un coneixement i un interès nul pel teatre del passat”, sentència Massip. I quan parla de “passat” no només es refereix al segle XVI, sinó també a fa cinquanta anys.

Un exemple? Abans que s'estrenés *El maniquí*, de Mercè Rodoreda (1999), ningú del consell del TNC, diu l'historiador, coneixia l'existència de l'obra dramàtica de l'autora barcelonina. Va ser ell mateix qui la va suggerir. I, evidentment, la van acceptar. ■

Crítica* cinema

Carlos Losilla

Més enllà del cinema

Inland Empire és un territori literalment inhabitable. És impossible relacionar-s'hi d'una manera convencional, tal com fem amb la resta de les pel·lícules. Més enllà de *Mulholland Drive*, fins i tot més enllà de *Cabeza borradora*, l'univers que David Lynch dibuixa en la seva darrera proposta no sembla disposar de cap límit ni frontera.

Filmada amb càmera digital, entre els Estats Units i Europa, *Inland Empire* comença amb una anècdota mínima -el rodatge d'una pel·lícula que en realitat és el *remake* d'un projecte maleït- i després es dispersa per un món al·lucinat en què la realitat i la ficció, la identitat i el doble, esdevenen temes que s'entrecressen constantment sense

Lynch s'endinsa en un univers més pròxim a la pintura que al cine

arribar a cap conclusió.

De fet, Lynch deixa de banda qualsevol noció típica del relat per endinsar-se en l'univers de les percepcions i les textures, d'una abstracció conceptual que té

més a veure amb la pintura que amb el cinema narratiu. Però alhora les seves imatges, sempre fascinants, van a la recerca d'un sentit que mai no arriba. Perquè *Inland Empire* se situa en el revers de Hollywood, allà on el glamur i la mítica esdevenen dimonis de l'inconscient, i també dels seus referents europeus, de Bergman a Kieslowski, la

metafísica dels quals es transforma aquí en una geografia laberíntica digna de Borges: Lynch arrossega l'espectador al cor d'un tenebres de les quals li resultarà impossible sortir, la mateixa sala de cinema entesa com a imaginari del deliri. I és aquí que ens adonem que l'essència d'aquest món és el mer suggeriment, la imatge com a revelació

d'una realitat oculta: darretra de les aparences s'amaga allò que mai no entendrem i que Lynch, per fi alliberat de Hollywood, sembla decidit a explorar cada cop amb més fermesa.

* **Inland Empire**, EUA-FRANÇA-POLÒNIA, 2006. DIR.: DAVID LYNCH. INT.: LAURA DERN, JEREMY IRONS